

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De semi-doctis. Capvt XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

nore præstantes: sed fingo mihi, quod animo liberum est, doctos aliquot sine iusta prudentia, & pietate ad concionandi munus accedere, qui se ingenij, & eruditionis profluvio permittant. Tales ferme erunt, qui à puero bonis litteris instructi, omnium scientiarum curricula sint emensi, & tantam undique rerum opulentiam congesterunt, ut vix se capiant: Itaque quod didicerunt ex magna sæcūdi pectoris abundantia plenius eructant.

Loquentur sapius Latine, Græcè, Hebraicè, nonnunquam Arabicè, & Syriacè, varijsq; idiomatibus concionem intingunt: putes te Geryonem illum poetarum audire, qui ore triplici diuersos eodem tempore fundat sonos. Habebunt fixè quæ in ore versiones Theodotionis, Aquilæ, Symmachi, Chaldaicam paraphrasin, & cæteras, quas aut castigabunt, aut conciliabunt. Adde etiam multa ex manuscryptis quæ dicunt nondum vulgata typis, aut certe Græcè minime edita, & in hac, vel illa Bibliotheca asservari, puta Lexicon Cyrilli, Victorem Presbyterum in Divū Marcum, Basilamonem ad Canones Apostolorum, Breviarium Adespoton, aut Rabbi Mosè Ben Maimon, qui nuper fuerit ex Oriente asportatus. Sunt autem in examinādis auctoribus accurati, in refellendis acres, in conciliandis prudentes: notant porrò ex qua editione legerint quod afferunt, & quo libro, quo capite, quo versu inveniatur, tum addit irrepsisse errorem, quem sic ex Græcis codicibus emendari oporteat.

In historijs sunt apprimè versati, & Chronologiam quidem accuratissimè discutunt, tum frequenter sermonem inferunt de annis Nabupalassar, & Cyri, irridentque eos, qui dicunt Platonem in Aegypto Hieremiam convenisse; Cyclos, & Eclipses diligenter inquireunt, & expendunt, an vera sint omnia, quæ Andreas Hierosolymitanus de ratione inveniendi circuli solaris tradiderit: oderunt sensus allegoricos, & exiles ingenij argutias, & ea quæ multum habent floris, literalem sensum sagacissime perscrutantur, & ex varijs versionibus exiūt, Concilia, & ritus Ecclesiasticos egregiè norunt, tum hæreticos in ratione controuersiarum potenti sæpè plaga feriunt. Afferēt autem nonnunquā similitudines ex omnium artium instrumento delatas, ut qui penè omnia nouerint, & ex mansuetioribus litteris multa quoque aspergent. Et ut se aliquando plebi accommodent, dicent

nonnihil tenerum, & moratum, sed tum videbuntur extra suum elementum peregrinari, nec tam felices habere emissiones. Nam dictione sunt pressi, considerati, enucleati, tonis vocis quales solent esse boni anagnostæ, gestu etiam perparco. De ijs quæritur rudiores eos nimis latine loqui, etiā si tum Græcè fuerint loquuti. Si autē qui nominati haberi inter doctos volunt, lubenter eorum conciones frequentant, aiuntque ita esse concionandum, & si quæ sint ambitiosæ eruditionis formæ prædicant se lubenter audire viros doctos, recteque intelligere, licet ne ipsi quidem, ut ait Comicus, intelligant. Qui tamen prudentius iudicant, rectè putant huiusmodi viros multa, & profunda lectionis, accuratæque iudicij esse in scholis, & scriptis admirabiles, ad concionatorum genus orationis, quæ restora est popularis, minus aptos.

De senii doctis.

CAPVT XVI.

Est aliud præterea Doctorum genus simularum, & quasi rectorio inductum. Tales sunt, qui à teneris non ceccerunt scientiarum fundamenta per solidum, neque linguarum se varia cognitione excoluerunt. Itaque consuetantur ferme riuulos, in quibus seclusa teneatur aquila, fontes autem profus ignorant. Multi sunt in recentiorum libris, eosque nauiter compilant, maxime si qui locos communes scripserint, & ut sunt sæpè ingenio non infelici, & venusta oris facundia, dum hæc efferunt, dicuntque volubilius, ab ijs, qui minime intelligunt, putantur multa legisse, nam & antiquos auctores identidem appellant, & quos vix fama conpererunt, ita referunt, ac si in eorum libros commentarios edidissent. Verum periculum est aliquando, ne suam insciam apud doctos prodant, ut cum primis apicibus delineata apud eos, qui collegerunt, inueniunt auctorum nomina, & D. Augustin (ita enim sæpè appellatur Cæsar Augustus) vsurpant pro *sancto Augustino*, & si quis auctor tres tantū libros scripserit, ipsi quartum, aut quintum proferunt, tum si quid ab eo Græcè, aut Hebraicè dictū, id corruptis verbis pronunciant, & in accentu grauius titubant, deniq; cum à Chronologia dicunt maxime dissentanea, & Cæsarum

Conciosa
sore aliqui
sando

VICIEM

veterem cum iuniori confundunt. Germanū
sacrarum literarum sensum, non adeo curant,
sed multa per accomodationem dicant.

Amant autem ferme rationes friuolas, que
multum speciei, parum soliditatis habeant, ut
quæ ex Cabalistarum penitiorum scribis sunt
petita, quæ cum dicantur, oraculis videantur
simillima. Ad summa vti intrudant leuis ali-
cuius doctrinæ choragium, mirabiles plerum-
que faciunt excursionses, & distantia quæq;
sopulant.

De curiosis.

CAPVT XVII.

*Curiositas
ridicula.
Quærit.
Incant. l. 1.*

IN vitioso quoque genere sunt nimis curio-
si, qui solent in questionibus parum fructu-
osis plurimum temporis terere. Quærent i-
gitur an ligno interfectus fuerit Abel, & qua
signi specie, ex qua arbore fuerit excisa Moysi
virga miraculorum effectrix. Tum dicent
hanc questionem antea agitatam ab Antoni-
no Confule urbis Romæ, & Haccadon huic
petitioni ita satisfecisse.

*Haccadon
apud Calala-
tin. s. 17. l.
16.*

Quod me rogas de virga Moysi tibi notitiam
dare, dicam tibi quod de hoc scriptum reperi-
t à Rabbi Simeone filio Iohai in inuestigatio-
ne secretorum dicitur. Virga illa qua Moyses,
& Aaron miracula faciebant in terra Aegyp-
ti, & postea in deserto floruit, gemmasque e-
didit, ab ea arbore excisa est, quam Deus Moysi
ostendit in deserto, ut aquæ amaræ dulces fie-
rent. Et hæc arbor excisa fuit ab arbore vita,
quæ in paradiso sita erat, Angelorum mani-
bus. Quam quidem miserunt Adæ, cum ille
misisset Seth ad paradysum filium suum mise-
ricordiam Dei imploraturum de suo peccato.
Dixeruntque Angeli Seth, ut plantaret hanc
arborem. Quæ quam primum fructum face-
ret, misericordiam Dei in eum descenderent, a-
perirenturque portæ cæli quæ obsecratae sunt.
Hanc autem arborem seu potius ramum acce-
pit Seth, plantauitque in deserto, quam postea
Moyses inuenit, & ex ea virgam suam exci-
dit.

*Idem l. 8.
o. 30*

Hæc pretiosa s. bula cum narratur aures
implet admiratione, & obstupefcunt qui au-
diunt, quod tantum & tam mirabilis historie
arcana tantum latuerit. Idem plerumque
fortè examinant genealogias Iudæorum, &

quærentur Panther ab Hebræis Dominus
noster fuerit nominatus, & verè ne Panther
ataus sanctissimæ Dei Matris fuerit. Tum de
persona Christi, & Beatæ Virginis nimis mul-
ta expiscabantur, & scire auebant quas illa
vestes & calceos habuerit, an secum in Bethle-
mitana peregrinatione bouem, & asinum du-
xerit, aurumne in massa, an nummos aureos
à Magis acceperit, quæ quidem, vel certè non
dissimilia plerumque ab ijs qui historiam tra-
ctant ex destinata opera quærit obiter, aut si in-
cipiè fuerint dicta refelli possint. Tamen in
concionibus nisi res admodum postulet, hæc
argumenta prolixè discutere curiositatis plu-
rimum, parum certè fructus habet. Præterea si
viderint auditores prurire rerum curiosarum
desiderio, afferet ex historia naturali quicquid
erit abditum, & incredibile, agitantur quæsti-
ones Theologiæ & Philosophiæ, non tam ad
doctrinam, quam ad pompam, vagabuntur
per omnia terrarum imperia, & si qua mini-
ma data fuerit occasio huius vel illius imperij
Principes à primo ad vltimum percontantur.
Tum ut arcana etiam dicant omnibus ignota.
*Quinquaginta prudentia portas. Cyriacus duo-
simera sapientia additis hebraica nominibus.
cum magna ostentatione memoria numerus
buns.*

Cabal. l. 3.

De scholastico genere oratorum.

CAPVT XVIII.

SUCCEDUNT deinde scholastici, quod voc-
solum ne quis secus accipiat quam intelligā,
non nihil distinguendum est. Primum igitur
dicitur scholastici viri multè in omni genere
literaturæ, & politioris etiam elegantia, quod
superius ostendit me recorder, nunc autem
nomen remansit penes eos qui Theologiam
docent in disserendo subtilitate positam, viros
doctos, ingeniosos, acres, & omni honore chi-
gnos, quorum exquisitissima doctrina in de-
cus, & utilitatem Ecclesiæ longè lateque per-
manavit. Ex eorum schola prodeunt nonnun-
quam conclonatores, qui vel sub ipsa adhuc
studiorum incude positi, vel certè calentibus
etiam tum ahtoris doctrinæ vigore incensis,
rebus optimis parum prudentes vtuntur.

Afferunt, n. ad aures plebeias reconditas ex
Theologiæ instrumento quæstiones, de scien-
tia

Fliff 3